

O'zbekiston Ekologik
partiyasi

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIIY MAJLISI QONUNCHILIK PALATASI

O'zbekiston Respublikasi Oliy Majlisi Qonunchilik palatasining
Iqlim o'zgarishi oqibatlarini kamaytirish va "yashil" iqtisodiyotga
o'tishni tezlashtirish masalalari bo'yicha komissiyasi

O'zbekiston Ekologik partiyasi fraksiyasi

"Yashil iqtisodiyot va taraqqiyot" ijtimoiy – iqtisodiy, siyosiy, ilmiy – ommabop jurnal

**“YASHIL IQTISODIYOTGA O'TISH VA EKOLOGIK
BARQAROR RIVOJLANISH BOSQICHLARIDA
ILG'OR MUHANDISLIK MAKTABLARINI
SHAKLLANTIRISHNING MUAMMO VA YECHIMLARI”
Respublika ilmiy-amaliy konferensiyasi**

2025-YIL 3-DEKABR

**Republican Scientific–Practical Conference
“CHALLENGES IN DEVELOPING ADVANCED
ENGINEERING SCHOOLS FOR GREEN ECONOMY
AND ENVIRONMENTAL SUSTAINABILITY”**

3 DECEMBER 2025

**Республиканская научно-практическая конференция
«ПРОБЛЕМЫ ФОРМИРОВАНИЯ ПЕРЕДОВЫХ
ИНЖЕНЕРНЫХ ШКОЛ В РАЗВИТИИ ЗЕЛЁНОЙ
ЭКОНОМИКИ И ЭКОЛОГИЧЕСКОЙ УСТОЙЧИВОСТИ»**

3 ДЕКАБРЯ 2025 ГОДА

10-MAXSUS SON

IQTISODIYOT&TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Bosh muharrir:

Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich

Bosh muharrir o'rinbosari:

Karimov Norboy G'aniyevich

Muharrir:

Qurbonov Sherzod Ismatillayevich

*Elektron nashr. 161 sahifa.
2025-yil, dekabr*

Tahrir hay'ati:

Salimov Oqil Umrzoqovich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Rae Kvon Chung, Janubiy Koreya, TDIU faxriy professori, "Nobel" mukofoti laureati
Osman Mesten, Turkiya parlamenti a'zosi, Turkiya – O'zbekiston do'stlik jamiyati rahbari
Axmedov Durbek Kudratillayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Sayfullo Normatovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Kalonov Muxiddin Baxritdinovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Siddiqova Sadoqat G'afforovna, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Xudoyqulov Sadirdin Karimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Maxmudov Nosir, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Samadov Asqarjon Nishonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, professor
Slizovskiy Dimitriy Yegorovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Ikrom Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Eshtayev Alisher Abdug'aniyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xajiyev Baxtiyor Dushaboyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Hakimov Nazar Hakimovich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Musayeva Shoira Azimovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), professor
Ali Konak (Ali Ko'nak), iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor (Turkiya)
Cham Tat Huei, falsafa fanlari doktori (PhD), professor (Malayziya)
Foziljonov Ibrohimjon Sotvoldixo'ja o'g'li, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dots.
Utayev Uktam Choriyevich, O'z.Respub. Bosh prokuraturasi boshqarma boshlig'i o'rinbosari
Ochilov Farkhod, O'zbekiston Respublikasi Bosh prokuraturasi IJQKD boshlig'i
Buzrukxonov Sarvarxon Munavvarxonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Axmedov Javohir Jamolovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), katta o'qituvchi
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), v.b. dots.
Djudi Smetana, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Krissi Lyuis, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Glazova Marina Viktorovna, Iqtisodiyot fanlari doktori (Moskva)
Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Sevil Piriyeva Karaman, falsafa fanlari doktori (PhD) (Turkiya)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon o'g'li, TDIU ITI departamenti rahbari
Ochilov Bobur Baxtiyor o'g'li, TDIU katta o'qituvchisi
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent.

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Editorial board:

Salimov Okil Umrzokovich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan

Abdurakhmanov Kalandar Khodjavevich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan

Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor

Rae Kwon Chung, South Korea, Honorary Professor at TSUE, Nobel Prize Laureate

Osman Mesten, Member of the Turkish Parliament, Head of the Turkey–Uzbekistan Friendship Society

Akhmedov Durbek Kudratillayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor

Akhmedov Sayfullo Normatovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor

Abdurakhmanova Gulnora Kalandarovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor

Kalonov Mukhiddin Bakhridinovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor

Siddikova Sadokat Gafforovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogical Sciences

Khudoykulov Sadirdin Karimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor

Makhmudov Nosir, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor

Yuldashev Mutallib Ibragimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor

Samadov Askarjon Nishonovich, Candidate of Economic Sciences, Professor

Slizovskiy Dmitriy Yegorovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor

Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor

Akhmedov Ikrom Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor

Eshtayev Alisher Abduganiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor

Khajiyev Bakhtiyor Dushaboyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor

Khakimov Nazar Khakimovich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor

Musayeva Shoira Azimovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Professor

Ali Konak, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor (Turkey)

Cham Tat Huei, Doctor of Philosophy (PhD), Professor (Malaysia)

Foziljonov Ibrokhimjon Sotvoldikhoja ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor

Utayev Uktam Choriyevich, Deputy Head of Department, Prosecutor General's Office of Uzbekistan

Ochilov Farkhod, Head of DCEC, Prosecutor General's Office of Uzbekistan

Buzrukkhonov Sarvarkhon Munavvarkhonovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor

Akhmedov Javokhir Jamolovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences

Tokhirov Jaloliddin Ochil ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Technical Sciences, Senior Lecturer

Bobobekov Ergash Abdumalikovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Acting Associate Professor

Judi Smetana, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)

Chrissy Lewis, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)

Glazova Marina Victorovna, Doctor of Sciences in Economics (Moscow))

Nosirova Nargiza Jamoliddin kizi, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor

Sevil Piriyeva Karaman, Doctor of Philosophy (PhD) (Turkey)

Mirzaliyev Sanjar Makhmatjon ugli, Head of the Department of Scientific Research and Innovations, TSUE

Ochilov Bobur Bakhtiyor ugli, Senior lecturer at TSUI

Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor.

Ekspertlar kengashi:

Berkinov Bazarbay, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Po'latov Baxtiyor Alimovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Aliyev Bekdavlat Aliyevich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xalikov Suyun Ravshanovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Rustamov Ilhomiddin, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Hakimov Ziyodulla Ahmadovich, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Kamilova Iroda Xusniddinovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
G'afurov Doniyor Orifovich, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Fayziyev Oybek Raximovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Xamidova Faridaxon Abdulkarim qizi, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Yaxshiboyeva Laylo Abdisattorovna, katta o'qituvchi
Babayeva Zuhra Yuldashevna, mustaqil tadqiqotchi
Komilova Nilufar Karshiboyevna, Geografiya fanlari doktori, professori
Umirzoqov Ja'sur Artiqboy o'g'li, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent
Zebo Kuldasheva, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent

Board of Experts:

Berkinov Bazarbay, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Pulatov Bakhtiyor Alimovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Aliyev Bekdavlat Aliyevich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khalikov Suyun Ravshanovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Rustamov Ilkhomiddin, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Khakimov Ziyodulla Akhmadovich, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Kamilova Iroda Khusniddinovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics
Gafurov Doniyor Orifovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogy
Fayziyev Oybek Rakhimovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Tukhtabayev Jamshid Sharafetdinovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Khamidova Faridaxon Abdulkarimovna, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Yakhshiboyeva Laylo Abdisattorovna, Senior Lecturer
Babayeva Zuhra Yuldashevna, Independent Researcher
Komilova Nilufar Karshiboyevna, Doctor of Geographical Sciences, Professor
Umirzokov Jasur Artiqboy ugli, Doctor of Economic Sciences (DSc), Associate Professor
Zebo Kuldasheva, Doctor of Economic Sciences (DSc), Associate Professor

- 08.00.01 Iqtisodiyot nazariyasi
- 08.00.02 Makroiqtisodiyot
- 08.00.03 Sanoat iqtisodiyoti
- 08.00.04 Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
- 08.00.05 Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
- 08.00.06 Ekonometrika va statistika
- 08.00.07 Moliya, pul muomalasi va kredit
- 08.00.08 Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
- 08.00.09 Jahon iqtisodiyoti
- 08.00.10 Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
- 08.00.11 Marketing
- 08.00.12 Mintaqaviy iqtisodiyot
- 08.00.13 Menejment
- 08.00.14 Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
- 08.00.15 Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
- 08.00.16 Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
- 08.00.17 Turizm va mehmonxona faoliyati

Muassis: "Ma'rifat-print-media" MChJ

Hamkorlarimiz: Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, O'zR Tabiat resurslari vazirligi, O'zR Bosh prokuraturasi huzuridagi IJQK departamenti.

Jurnalning ilmiyligi:

“Yashil” iqtisodiyot va taraqqiyot” jurnali

O'zbekiston Respublikasi Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vazirligi huzuridagi Oliy attestatsiya komissiyasi rayosatining 2023-yil 1-apreldagi 336/3-sonli qarori bilan ro'yxatdan o'tkazilgan.

MUNDARIJA

OLIY TA'LIMDA EKO-TURIZMNI RIVOJLANTIRISH ORQALI OROLBO'YI HUDUDINING EKOLOGIK BARQARORLIGINI MUSTAHKAMLASH.....	8
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich	
“YASHIL ENERGETIKA” – O‘ZBEKISTONNING YASHIL VA SOG‘LOM KELAJAGI IQTISODIYOTIMIZNING YANGI DRAYVERI.....	11
Abdushukur Hamzayev	
BARQAROR RIVOJLANISH MAQSADLARIGA ERISHISHDA EKOLOGIK MADANIYATNING AHAMIYATI.....	14
Xodjayeva Mohira Mirzaxmadovna	
O‘ZBEKISTON HUDUDLARIDA ESG TAMOYILLARINI JORIY ETISH: IQTISODIY, EKOLOGIK VA IJTIMOY TRANSFORMATSIYA YO‘NALISHLARI.....	17
Xofizov Baxriddin Turdievich, Raximov Oybek Raimovich	
QAYTA TIKLANUVCHI YASHIL ENERGIYA: BARCHA UCHUN MUHIM MASALA.....	21
Muxiddin Kalonov	
YASHIL IQTISODIY TRANSFORMATSIYA JARAYONIDA SOLIQ MEXANIZMLARINI MODERNIZATSIYA QILISHNING IQTISODIY AHAMIYATI.....	25
Xudoyqulov Sadriddin Karimovich	
“YASHIL IQTISODIYOT”GA O‘TISH ASOSIDA “YASHIL O‘SISHNI” TA‘MINLASH: MUOMMO VA YECHIMLAR.....	28
Makhmudov Nosir Makhmudovich	
YASHIL OBLIGATSIYALAR: IQTISODIY FAOLLIK VA HISOB YURITISHNING DOLZARB MASALALARI.....	32
Norboy G‘anievich Karimov	
O‘ZBEKISTONDA “YASHIL IQTISODIYOT VA EKOLOGIK BARQAROR RIVOJLANISHDA ILG‘OR MUHANDIS MUTAXASSISLARNI TAYYORLASHDA EKOLOGIK TA‘LIM MUAMMOLARI VA YECHIMLARI”.....	35
Nazarov Xolmurod	
YASHIL IQTISODIYOTGA O‘TISHDA ILG‘OR MUHANDISLIK MAKTABLARI VA TEXNOPARKLARNING AHAMIYATINI AKADEMIK TA‘LIM JIHATIDAN TAKOMILLASHTIRISH.....	42
Sanjarbek Mirzaliyev Maxamatjon o‘g‘li	
KO‘P YILLIK DARAXTLARNI XATLOVDAN O‘TKAZISH, RAQAMLASHTIRISH VA ILMIY BAHOLASH TIZIMI: EKOLOGIK MONITORING VA SHAHARNING YASHIL INFRASTRUKTURASINI BOSHQARISH UCHUN ILG‘OR MODEL.....	44
Pirmuhamedov Ulug‘bek Botirovich	
MUMKIN BO‘LGAN MUQOBIL SUV MANBASI SIFATIDA YOMG‘IR SUVLARIDAN FOYDALANISH ISTIQBOLLARI.....	47
Khursanov Kamol Erkinovich	
HUDUDLARNING XUSUSIYATLARI ASOSIDA IJTIMOY HIMOYA XARAJATLARINI DIFFERENSIAL MOLIYALASHTIRISH MODELINI TAKOMILLASHTIRISH.....	50
Hakimov Feruz Xurshid o‘g‘li	
INDUSTRIYAL SANOAT EHTIYOJLARIGA MOS, INNOVATSIYALAR YARATISHGA QODIR MUHANDISLARNI TAYYORLASHDA ILG‘OR MUHANDISLIK MAKTABLARI VA “YASHIL” IQTISODIYOT INTEGRATSIYASINING STRATEGIK AHAMIYATI.....	53
Sherzod Qurbonov	
KICHIK BIZNES VA XUSUSIY TADBIRKORLIK SUB‘EKTLARINING EKSPORT SALOHİYATINI OSHIRISH METODOLOGIYASINI TAKOMILLASHTIRISH.....	56
Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi	
ENERGIYA TEJAMKOR TEXNOLOGIYALARNI JORIY QILISHDA YASHIL BUXGALTERIYANING ROLI.....	59
Tashmanov G‘olib Davronovich	

YASHIL BUXGALTERIYA VA YASHIL MOLİYANI RIVOJLANTIRISHNING STRATEGIK DOLZARBLIGI	63
Tulyaganov Abdumalik Abdiraximovich	
EKOLOGIK BARQARORLIKNI TA'MINLASHDA YASHIRIN IQTISODIYOTNING IJTIMOY-IQTISODIY TAHLILI	66
Mavlyanov Muzaffar Yusupovich	
QISHLOQ XO'JALIGIDA ISHLAB CHIQRISHNI RIVOJLANTIRISHNING ILG'OR XORIJIY TAJRIBALARI.....	69
Normurodov Sarvar Norboy o'g'li	
АРХИТЕКТУРНЫЕ ПРИНЦИПЫ СОЗДАНИЯ БЕЗОПАСНЫХ И ДОСТУПНЫХ ВЕЛОДОРОЖЕК В УСЛОВИЯХ ПЛОТНОЙ ГОРОДСКОЙ ЗАСТРОЙКИ В УЗБЕКИСТАНЕ.....	72
Абдуллаева Ситорабону Хасанжон кизи	
YASHIL MOLİYAVIY INNOVATSIYALAR VA ULARNING EKOLOGIK INFRATUZILMA MODERNIZATSIYASIDAGI ROLI	74
Tursunkulova Gulchiroy Burxonovna	
РОЛЬ ФИНАНСОВОЙ ИНКЛЮЗИИ В ОБЕСПЕЧЕНИИ СОЦИАЛЬНО-ЭКОНОМИЧЕСКОЙ УСТОЙЧИВОСТИ ДО 2030 ГОДА.....	77
Алимова Азиза Шерзатовна	
SANOATDA YASHIL ENERGIYADAN FOYDALANISH SAMARADORLIGINI OSHIRISHDA MARKETING YONDASHUVLAR	83
Abdullaev Elörbek Odiljon o'gli	
MODA SANOATIDA YASHIL MARKETING VA ISTE'MOLCHILARNING EKOLOGIK ONGINI RIVOJLANTIRISH.....	87
Ahmadjonova Rayhona Jasurbek qizi	
YASHIL ERP TIZIMLARINING KORXONALARDA BARQAROR RIVOJLANISH VA MARKETING SAMARADORLIGIGA TA'SIRI	91
Azizov Abdulla Abdisalamovich	
OLIY TA'LIM MUASSASALARINI INNOVATSION MENEJMENT ASOSIDA YASHIL MARKETINGDA RAQAMLI TRANSFORMATSIYANI QO'LLASH	95
Boltayeva Sitora Mirdjonovna	
HUDUDLARARO IJTIMOY TENGLIKNI TA'MINLASHDA YASHIL MARKETING INSTRUMENTLARINING AHAMIYATI	99
Ibrohimov Baxtrom Bog'dirovich	
OLIY TA'LIMDA YASHIL INNOVATSIYALARNI TARG'IB QILISH ORQALI XORIJIY TALABALAR OQIMINI OSHIRISH	103
Isamuqometov Shukurullo Asotullayovich	
YASHIL INNOVATSIYALAR ASOSIDA AGROMARKETING STRATEGIYASINI ISHLAB CHIQISH VA MEVA SABZAVOT BOZORIDAGI NARX BARQARORLIGI MODELI	107
Isroilov Abdurashid Abduraxmanovich	
RAQAMLI IQTISODIYOTDA MIJOZLAR BILAN YASHIL RAQAMLI ALOQALARNI SHAKLLANTIRISH STRATEGIYALARI	112
Mirziyodova Gulnozaxon Ayubxon qizi	
SUN'IY INTELLEKT ASOSIDAGI BILIMLARNI BAHOLASH TIZIMLARI VA ULARNING RAQAMLI IQTISODIYOTGA MOSLASHGAN ILG'OR YONDASHUVLARI	115
Radjabov Bunyod Abduxalilovich	
RAQAMLI IQTISODIYOTDA MIJOZLAR BILAN YASHIL RAQAMLI ALOQALARNI SHAKLLANTIRISH STRATEGIYALARI.....	119
Mirziyodova Gulnozaxon Ayubxon qizi	
TO'QIMACHILIK SANOATIDA SUN'IY TOLALARDAN FOYDALANISHDA BARQAROR TA'MINOT ZANJIRI BOSHQARUVINI TAKOMILLASHTIRISH	122
Raximov Furqat Jalolovich	
TIJORAT BANKLARIDA OMONAT HAJMINI OSHIRISHDA RAQAMLI MARKETING VOSITALARINING ROLI	126
Raximov Shoxrux Furqatovich	

PAXTA TO'QIMACHILIK KLASTERLARIDA YASHIL MARKETING STRATEGIYALARINI JORIY ETISH VA ULARNING SAMARADORLIGINI BAHOLASH	130
Tadjiev Sa'dulla Muhitdinovich	
QISHLOQ XO'JALIGI MAHSULOTLARI BOZORLARIDA YASHIL INNOVATSIYALAR ASOSIDA DIVERSIFIKATSIYA MARKETING STRATEGIYASINING SAMARADORLIGINI BAHOLASH.....	134
Xudayberganov Jasur Baxodirovich	
ФИНАНСОВЫЕ ИНСТРУМЕНТЫ И МЕЖДУНАРОДНОЕ КРЕДИТОВАНИЕ В КОНТЕКСТЕ ЗЕЛЁНОЙ ТРАНСФОРМАЦИИ ЭКОНОМИКИ УЗБЕКИСТАНА.....	138
Арзуманян Стелла Юрьевна	
XODIMLAR FAOLIYATINI BAHOLASHDA KPI ASOSIDAGI RAQAMLI PLATFORMANI JORIY ETISHNING IQTISODIY, TASHKILY VA TEXNOLOGIK SAMARADORLIGI.....	144
Shuhratov Ma'murjon Shuhrat o'g'li	
SUN'IY INTELLEKT ASOSIDA KPI KO'RSATKICHLARINI PROGNOZLASH VA BOSHQARUV QARORLARINI QO'LLAB-QUVVATLASHNING RAQAMLI MODELI	147
Shuhratov Ma'murjon Shuhrat o'g'li	
O'ZBEKISTON MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI SIFATINI OSHIRISHNING MUHIM SHARTLARI.....	150
Murodbek Boltaboyev	
RAQAMLASHTIRISH SHAROITIDA TURIZM TARMOQLARINI SINERGETIK RIVOJLANTIRISH YO'LLARI.....	154
Saidova Dilfuza Abdufattohovna	
TOVARLARNI ILGARI SURISHDA EKO MARKETING STRATEGIYALARIDAN FOYDALANISH	157
Sobiroz Azizbek Avazbekovich, Erkinova Adolat Karim qizi	

Hakimov Feruz Xurshid o'g'li
tadqiqotchi
ORCID ID: 0009-0000-4214-7906

HUDUDLARNING XUSUSIYATLARI ASOSIDA IJTIMOIY HIMOYA XARAJATLARINI DIFFERENSIAL MOLIYALASHTIRISH MODELINI TAKOMILLASHTIRISH

Annotatsiya. Ushbu maqolada hududlarning iqtisodiy rivojlanish darajasi, demografik tarkibi, ijtimoiy infratuzilma imkoniyatlari hamda kambag'allik darajasidagi tafovutlar asosida ijtimoiy himoya xarajatlarini differensial moliyalashtirish modelini takomillashtirish masalalari o'rganiladi. Tadqiqotda hududlar o'rtasidagi moliyaviy nomutanosibliklarni kamaytirish, resurslarni aniq maqsadlarga yo'naltirish va ijtimoiy yordam tizimining samaradorligini oshirish bo'yicha ilmiy-amaliy yondashuvlar ishlab chiqilgan. Taklif etilgan differensial model ijtimoiy himoya xarajatlarning adolatli taqsimlanishi, aholining ehtiyojmand qatlamlariga ko'mak ko'rsatish samaradorligini oshirish hamda hududlar kesimidagi ijtimoiy barqarorlikni mustahkamlashga xizmat qiladi.

Kalit so'zlar: ijtimoiy himoya, differensial moliyalashtirish, hududiy rivojlanish, kambag'allik darajasi, ijtimoiy infratuzilma, moliyaviy resurslar, adolatli taqsimot.

Abstract. This article explores the improvement of a differential financing model for social protection expenditures based on regional characteristics such as economic development levels, demographic composition, social infrastructure capacity, and poverty indicators. The study proposes scientific and practical approaches to reducing interregional financial disparities, ensuring targeted allocation of resources, and enhancing the effectiveness of the social protection system. The developed model supports fair distribution of social expenditures, strengthens assistance to vulnerable population groups, and promotes social stability across regions.

Key words: social protection, differential financing, regional development, poverty level, social infrastructure, financial resources, equitable distribution.

Аннотация. В статье рассматриваются вопросы совершенствования модели дифференциального финансирования расходов на социальную защиту с учетом особенностей регионов, таких как уровень экономического развития, демографическая структура, состояние социальной инфраструктуры и показатели бедности. В исследовании предложены научно-практические подходы, направленные на сокращение межрегиональных финансовых дисбалансов, целевое распределение ресурсов и повышение эффективности системы социальной помощи. Разработанная модель способствует справедливому распределению социальных расходов, усилению поддержки уязвимых слоев населения и укреплению социальной стабильности в разрезе регионов.

Ключевые слова: социальная защита, дифференциальное финансирование, региональное развитие, уровень бедности, социальная инфраструктура, финансовые ресурсы, справедливое распределение.

Hududlarning ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanish darajasi o'rtasidagi sezilarli tafovutlar ijtimoiy himoya tizimining moliyalashtirish mexanizmini qayta ko'rib chiqishni talab etmoqda. Aholining demografik tarkibi, migratsiya jarayonlari, ijtimoiy infratuzilmaning sifat darajasi, bandlik imkoniyatlari va kambag'allik ko'rsatkichlari har bir hududda turlicha shakllanganligi sababli, yagona moliyalashtirish modeli barcha hududlar uchun bir xil natija bermaydi. Shu bois ijtimoiy himoya xarajatlarini differensial moliyalashtirish tamoyillariga asoslangan holda optimallashtirish dolzarb vazifa hisoblanadi.

Differensial moliyalashtirish modeli hududlarning real ehtiyojlariga tayangan holda moliyaviy resurslarni manzilli taqsimlashga yordam beradi. Bu yondashuv, avvalo, aholining ijtimoiy himoyaga muhtoj qatlamlarini aniqlash, ular uchun maqsadli dasturlar ishlab chiqish va moliyalashtirish jarayonini samarali tashkil etish imkonini yaratadi. Xususan, kambag'allik darajasi yuqori bo'lgan hududlarda ijtimoiy nafaqalar, uy-joy sharoitlarini yaxshilash, tibbiy xizmatlardan foydalanish imkoniyatlarini kengaytirish va mehnat bozorida qayta tayyorlash dasturlarini qo'llab-quvvatlash uchun ko'proq moliyaviy resurs ajratilishi zarur.

Amaldagi tajriba shuni ko'rsatadiki, hududlar kesimidagi moliyaviy nomutanosibliklar ijtimoiy himoya tizimining moslashuvchanligini pasaytiradi. Taklif etilayotgan modelda hududlarning iqtisodiy salohiyati, budjet imkoniyatlari va ijtimoiy-demografik ko'rsatkichlariga qarab, xarajatlarning bazaviy va qo'shimcha qismlarini aniqlash mexanizmi ishlab chiqilgan. Bu esa hududlar o'rtasidagi nomutanosibliklarni qisqartirish, ijtimoiy xizmatlarning adolatli taqsimlanishi va aholining ehtiyojmand qatlamlarini to'liq qamrab olish imkonini oshiradi.

Taklif etilayotgan modelni joriy etish orqali:

- ijtimoiy himoya xarajatlarining maqsadlilik darajasi oshadi;
- moliyaviy resurslardan foydalanish samaradorligi kuchayadi;
- hududlar o'rtasida ijtimoiy barqarorlik mustahkamlanadi;
- ijtimoiy dasturlarni rejalashtirishda raqamli ko'rsatkichlardan foydalanish kengayadi;
- davlat budjeti yukining optimallasuvi ta'minlanadi.

Hududlarning ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanish darajasi o'rtasidagi tafovutlar ijtimoiy himoya xarajatlarini differensial moliyalashtirish zaruratini kuchaytirmoqda. Xalqaro tajriba ham ushbu yondashuvning samaradorligini tasdiqlaydi. Masalan, ILOning "World Social Protection Report 2020–2022" hisobotiga ko'ra, Yevropa Ittifoqida ijtimoiy himoya xarajatlari YAIMning 22–28 foizini, Skandinaviya davlatlarida esa 30 foizdan ortiq qismini tashkil etadi. Rivojlangan mamlakatlarda yuqori moliyalashtirish manzilli yondashuv va hududlar o'rtasidagi tengsizliklarni qisqartirish orqali ijtimoiy barqarorlikni ta'minlashga xizmat qilmoqda. Rivojlanayotgan davlatlarda bu ko'rsatkich 6–12 foiz atrofida shakllanadi, bu esa infratuzilma sifati, aholi tarkibi va kambag'allik darajasidagi keskin farqlar tufayli hududiy moliyaviy tengsizliklarning kuchayishiga olib keladi.

O'zbekiston misolida ham ijtimoiy himoya xarajatlari YAIMning 10–12 foizini tashkil etayotgani Moliya vazirligi va Ochiq budjet portalining rasmiy ma'lumotlari bilan tasdiqlanadi. Statistika agentligi e'lon qilgan hisobotlarda ayrim hududlarda kambag'allik darajasi respublika o'rtacha ko'rsatkichidan 1,3–1,5 baravar yuqori ekani qayd etilgan. IOMning "Migration Profile 2022" ma'lumotlariga ko'ra, ayrim viloyatlarda migratsiya bosimi 25–30 foizgacha yetadi, bu esa ijtimoiy himoya tizimiga yuklama oshishiga sabab bo'ladi. Ushbu omillar yagona moliyalashtirish tizimi sharoitida resurslarning adolatli taqsimlanmasligi va aholining ijtimoiy xizmatlarga teng kirish imkoniyati buzilishiga olib keladi.

UNDPning "Human Development Report" doirasida o'tkazilgan baholashlarga ko'ra, ijtimoiy investitsiyalarning 1 dollari iqtisodiyotda uzoq muddatda 3–4 dollar qiymat yaratishi mumkinligi tasdiqlangan. Demak, ijtimoiy himoya xarajatlarini to'g'ri rejalashtirish nafaqat aholining turmush darajasini yaxshilaydi, balki iqtisodiy faollikning oshishiga ham xizmat qiladi. Shu nuqta nazardan, O'zbekistonda differensial moliyalashtirish modelini joriy etish hududlarning demografik tarkibi, infratuzilma yuklamasi, kambag'allik darajasi va iqtisodiy salohiyatiga asoslangan ehtiyoj indeksini yaratishni talab etadi. Bu model asosiy (bazaviy) va qo'shimcha moliyalashtirishning barqaror va moslashuvchan mexanizmini ishlab chiqishga imkon beradi.

Xalqaro amaliyotda qo'llaniladigan ushbu yondashuv hududiy tafovutlarni qisqartirishda samarali vosita bo'lib, resurslarni manzilli ravishda taqsimlashni ta'minlaydi. O'zbekiston sharoitida ham takomillashtirilgan differensial moliyalashtirish tizimi ijtimoiy himoya xizmatlarining qamrovini kengaytirish, aholining ehtiyojmand qatlamlarini aniq aniqlash va ularga ko'mak ko'rsatish samaradorligini oshirishga xizmat qiladi. Natijada, ijtimoiy barqarorlik mustahkamlanadi, hududlar o'rtasidagi iqtisodiy nomutanosibliklar kamayadi va davlat budjeti yukining optimallasuvi ta'minlanadi.

Xulosa qilib aytganda, differensial moliyalashtirish modelining takomillashtirilgan variantini amaliyotga joriy etish hududlarning iqtisodiy imkoniyatlarini, demografik yuklamasini, infratuzilma rivojlanish darajasini va kambag'allik ko'rsatkichlarini chuqur tahlil qilgan holda ijtimoiy adolatni ta'minlash hamda resurslarni oqilona boshqarishning eng samarali yo'llaridan biridir. Mazkur model ijtimoiy himoya tizimini barqaror rivojlantirish, moliyaviy nomutanosibliklarni kamaytirish, aholining ehtiyojmand qatlamlarini aniq identifikatsiya qilish va ularga manzilli yordam ko'rsatish imkonini oshiradi. Xalqaro tajribada tasdiqlanganidek, ijtimoiy investitsiyalar uzoq

muddatda iqtisodiy o'sish, bandlikning kengayishi va inson kapitalining oshishiga xizmat qilaadi, bu esa differensial moliyalashtirish mexanizmini joriy etishning strategik ahamiyatini yanada kuchaytiradi. Shu nuqtai nazardan, hududlarning real ehtiyojlarini aks ettiruvchi integrallashgan ehtiyoj indeksini shakllantirish, ijtimoiy himoya xarajatlarini bazaviy va o'zgaruvchan qismlarga ajratgan holda moliyalashtirish mexanizmini joriy etish, raqamli monitoring tizimlari va aholi reyestrini yagona platformaga integratsiya qilish, shuningdek, moliyaviy tenglashtirishni amalga oshiruvchi maxsus jamg'arma tashkil etish ijtimoiy barqarorlikni mustahkamlash hamda hududlar o'rtasidagi farqlarni bosqichma-bosqich qisqartirishda muhim ahamiyat kasb etadi. Taklif etilayotgan ushbu yondashuv nafaqat aholining ijtimoiy ta'minotdan foydalanish imkoniyatini kengaytiradi, balki ijtimoiy himoya tizimini iqtisodiy jihatdan samarali, barqaror va adolatli boshqarish imkonini ham yaratadi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati

1. International Labour Organization (ILO). (2022). World Social Protection Report 2020–22: Social Protection for Inclusive Development. Geneva: ILO. URL: <https://www.ilo.org>
2. United Nations Development Programme (UNDP). (2021). Human Development Report. New York: UNDP. URL: <https://hdr.undp.org>
3. World Bank. (2023). Social Protection and Jobs Global Dataset. Washington, DC. URL: <https://www.worldbank.org/en/topic/socialprotection>
4. OECD. (2022). Social Expenditure Database (SOCX). Paris: OECD Publishing. URL: <https://stats.oecd.org>
5. International Organization for Migration (IOM). (2022). Uzbekistan Migration Profile. URL: <https://www.iom.int>
6. O'zbekiston Respublikasi Statistika agentligi. (2024). Kambag'allik darajasi va hududlar bo'yicha ijtimoiy ko'rsatkichlar statistik to'plami. URL: <https://stat.uz>
7. O'zbekiston Respublikasi Moliya vazirligi. (2024). Ochiq budget – Ijtimoiy xarajatlarni tahlili. URL: <https://openbudget.uz>
8. UNDESA. (2022). World Social Report: Inequality in a Rapidly Changing World. URL: <https://www.un.org/development/desa>
9. Barr, N. (2019). Economics of the Welfare State. Oxford University Press.
10. European Commission. (2023). Social Protection Systems in the EU: Comparative Analysis. Brussels. URL: <https://ec.europa.eu>
11. Abdurahmonov, Q. (2021). Ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanish va ijtimoiy himoya tizimi samaradorligi. Toshkent: "IQTISOD-MEDIA".
12. Jo'rayev, R. (2022). Kambag'allikni qisqartirish strategiyalari va ijtimoiy siyosatning milliy modeli. Toshkent: Fan nashriyoti.
13. Xudoyqulov, S. (2020). Hududiy rivojlanish va iqtisodiy nomutanosibliklarni kamaytirish mexanizmlari. Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti ilmiy to'plami.
14. Yusupov, S. (2019). O'zbekiston ijtimoiy siyosati va ijtimoiy himoya tizimining modernizatsiyasi. "Ijtimoiy taraqqiyot" jurnali, №3, 45–57.
15. Islomov, B. (2023). Hududiy ijtimoiy infratuzilma va moliyaviy taqsimot masalalari. "Iqtisodiyot va innovatsiyalar" jurnali, 6(2), 88–97.
16. Raxmonov, A. (2021). Aholini ijtimoiy qo'llab-quvvatlash tizimida raqamlashtirishning o'рни. "O'zbekiston iqtisodiy axborotnomasi", №4.
17. Tursunov, B. (2022). Mehnat bozori, bandlik va ijtimoiy himoyaning integratsiyalashgan modeli. Toshkent: TDYU nashriyoti.
18. Qodirova, M. (2020). Ayollar bandligi va ijtimoiy himoyaning gender jihatlari. "Iqtisodiyot va jamiyat" jurnali, №1.

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Zokir ALIBEKOV

Sahifalovchi va dizayner: Oloviddin Sobir o'g'li

2025. № 10-maxsus son

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelmasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga maqola, reklama, hikoya va boshqa ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin.

Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.

E.I.Pochta: sq143235@gmail.com

Bot: @iqtisodiyot_77

Tel.: 93 718 40 07

Jurnalga istalgan payt quyidagi rekvizitlar orqali obuna bo'lishingiz mumkin. Obuna bo'lgach, @iqtisodiyot_77 telegram sahifamizga to'lov haqidagi ma'lumotni skrinshot yoki foto shaklida jo'natishingizni so'raymiz. Shu asosda har oygi jurnal yangi sonini manzilingizga jo'natamiz.

"Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali 03.11.2022-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №566955 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: №046523. PNFL: 30407832680027

Manzilimiz: Toshkent shahar, Mirzo Ulug'bek tumani
Kumushkon ko'chasi, 26-uy.

Jurnal sayti: <https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz>

ISBN 978-9910-8407-4-6

9 789910 840746